

Norsk presseforbund v/ Trude Hansen
Pressens hus
Skippergata 24
0154 Oslo

Oslo, 17. oktober 2023

Hørings svar til 4.9-utvalgets rapport og innstilling om endringer i Vær varsom-plakaten

Vi takker for invitasjonen til å komme med innspill i høringsrunden til rapporten «Fra unngå til hvordan. Om omtale av selvmord i mediene». Vi takker også for en grundig og gjennomarbeidet rapport og for arbeidet utvalget har lagt ned.

Nasjonalt senter for selvmordsforskning og -forebygging (NSSF) støtter dreiningen fra «unngå» til «hvordan». Vi støtter innlemmingen av en ekstra setning om avdødes ettermæle i punkt 4.3. Vi synes også at forslaget til nytt punkt 4.9 er godt. Vi har noen få merknader til det sistnevnte.

«Ved omtale av selvmord og selvmordsforsøk er det god presseskikk å vektlegge en nøktern fremstilling.» Slik vi forstår utvalgets rapport (s. 35), er hensikten med ordet «nøktern» å forebygge sensasjonspreg og dramatiske og glorifiserende detaljer. Dette er et viktig hensyn. Gjentatte studier (blant annet Fink et al, 2018) har løftet fram risikoen for at slike medieoppslag – ofte i sammenheng med at kjendiser tar livet sitt – kan bidra til flere selvmord i samfunnet.

Vi mener at ordet «nøktern» er godt. Det kan favne mye, også andre typer risikofylt dekning enn den som nevnes over. Denne setningen kan slik bidra til å bevare noe av det generelle varsomhetshensynet. En innvending kan derimot være at hva ordet innebærer, kan være uklart. Vil de som leser og bruker Vær varsom-plakaten forstå hva som er ment med en nøktern fremstilling? De andre setningene i forslaget til punkt 4.9, synes vi er tydelige og gode. Her har vi ingen merknader.

Vi forstår at punkt 4.9 må være kortfattet. Ifølge utvalgets rapport (s. 43) skal det kanskje også utarbeides en ny veileder, som vil kunne favne mer. Vårt forslag er at denne veilederen gjøres godt kjent blant journalister og at det her presiseres hva ordet «nøktern» innebærer, altså hvilke varsomhetshensyn som fortsatt bør tas.

Ifølge den forskningen vi har i dag, kan følgende typer dekning innebære en risiko for smitte-effekt – noen av disse punktene ligger allerede inne i dagens veileder:

- omtale av selvmord blant kjente personer, spesielt om omtalen skjer på en sensasjonspreget, romantiserende og/eller dramatiserende måte
- omtale av selvmord på en måte som forenkler selvmord som problem, som peker på selvmord som uunngåelig eller som løsning på problemer
- omtale av selvmord på måter som kan føre til at personer, særlig unge, i stor grad identifiserer seg med personen som har tatt livet sitt (se for eksempel Niederkrotenthaler et al, 2019)
- omtale av spesifikke selvmordsmetoder og steder (denne dekkes av siste setning i forslaget til nytt punkt 4.9)

Journalister og redaktører bør dessuten være bevisste på at en massiv dekning, for eksempel hvis en offentlig person har tatt livet sitt, kan øke risikoen for en smitte-effekt.

Om mulig og ønskelig, kan veilederen også løfte fram eksempler på dekning som kan ha positive ringvirkninger i samfunnet – her viser vi til høringsinnspillet NSSF sendte Norsk presseforbund i juni.

Vi vil igjen takke utvalget for den jobben dere har gjort. Dette er et utfordrende felt å navigere i, og gode råd og retningslinjer er viktige.

Lars Mehlum
Professor dr.med.
Senterleder, NSSF

Silje Pileberg
Rådgiver, NSSF

Referanser:

Fink DS, Santanello-Tenorio J, Keyes KM. Increase in suicides the months after the death of Robin Williams in the US. PLoS One 2018 Feb 7;13(2)

Niederkrötenhaler T, Stack S, Till B, Sinyor M, Pirkis J, Garcia D, Rockett IRH, Tran US. Association of Increased Youth Suicides in the United States With the Release of 13 Reasons Why. JAMA Psychiatry 2019; 76(9):933-940

4.9-utvalgets rapport